
VRAAG EN ANTWOORD

De Heer **R. Brullez** antwoordt op een vraag die Graaf **F. de Hemptinne** stelde in "Gh. Tyd." 1977 - nr. 4 - p. 181.

Zo ziet u maar dat u nooit moet wanhopen om een antwoord te krijgen op een vraag, als u maar wat geduld hebt.

Spijtig genoeg is ons lid de Heer de Hemptinne verschillende jaren geleden overleden. Het antwoord kan misschien andere leden interesseren. Ter intentie van dezen onder hen die de jaargang 1977 niet mochten bezitten, herinneren wij er aan dat gevraagd werd wie de Kolonel van de Marine Willem Joseph Baron van Ghent was die in 1666 Tromp opvolgde. Er werd geöperd dat dit zeer waarschijnlijk een Gentse patriciër (of afstammeling ervan) was, in dienst bij de Hollandse Vloot.

Dit wordt ontkend door de Heer Brullez die er op wijst dat er in Gelderland, tussen Nijmegen en Pannerden, de gemeente Gendt ligt.

De Heer **Antoine Fobe** heeft 2 vragen :

- 1) In de gebouwendriehoek tussen Brabantdam, Vlaanderenstraat en Stationstraat ligt de Vanderdoncktdoorgang. Wie kan mij meer vertellen over deze heer Vanderdonck naar wie bedoelde doorgang werd genaamd.
- 2) Langs de IJzer werd een Calvarie opgetrokken, ook als Monument der Bisschoppen van België gekend. Wanneer precies werd dit monument ingehuldigd? Dit monument wordt toegeschreven aan Aloïs De Beule. Kan zulks bevestigd worden?

De Heer **Michel De Potter** schrijft ons : Als antwoord op de vraag van de Heer J.P. Fobe (G.T. 1984 - Nr. 5 - p. 338) en in aansluiting op deze van de Heer J. De Vriendt betreffende Hellebaut, laatste Primus van Gent, verwijs ik naar het werk van P. Claeys "Pages d'histoire locale gantoise" (Anno 1885) welke ons de Blijde Intrede verhaalt van Hellebaut in 1793. Dit artikel vertelt nauwkeurig hoe en met welke praal de nieuwe primus in zijn geboortestad werd onthaald (pp. 26 tot en met 36).

Drukker Spillebaut bij wie Hellebaut een paar jaren had gewerkt, had hem volgende verzen aangeboden :

"Door mijne boeken heeft de konst
In Hellebaut haar werk begonst.
Ik liet hem de beginsels lezen
Van 't geen hem nu doet primus wezen.
Als hij mijn kraem droeg naar de merkt
Wierd reeds 't verstand in hem bemerk't."

Van de Heer **B. Machiels** komt de volgende vraag :

Zou een lezer niet iets kunnen vertellen over de eerste - en wellicht enige - "avion colombophile" die ik, midden honderden duivenmelkers en kijkklustigen, op een vroege morgen van 192. (waarschijnlijk 1923) te St-Denijs heb zien laden en vertrekken?

De volledig metalen machine was een toen vrij zeldzaam model en geleek sterk op de latere Junker. Men zei trouwens dat ze oorlogsbuit was. Ze was als duiventil ingericht, zodat de klassieke manden niet meemoesten.

Kort nadien verscheen er in "Lectures pour Tous" (of was het "Je sais tout"?) een foto van het lossen van de duiven op het vliegveld Le Bourget. Ik heb later gehoord dat het bij dat enig experiment is gebleven. Dus een wereldunicum voor Gent??

Misschien heeft een nog bestaande Gentse duivenmaatschappij daar herinneringen aan?

Antwoord op de vraag van de Heer **G. Walraedt** in Gh. T. 1984 - Nr. 6 - p. 385 door de Heer **Alfons De Buck**.

1) De Leugemeete.

Het godshuis van Sint-Jan en Sint-Pauwel, vanaf de zeventiende eeuw door de bevolking de "Leugemiete" geheten, droeg soms ook de naam van "Sint-Jan ter Waalbrugge" of "Sint-Jan de Evangelist".

Het werd omtrent 1315 opgericht door verscheidene gegoede burgers uit Gent met als patroon : Sint-Jan de Evangelist, het was bestemd voor acht arme en oude vrouwen. Circa 1324 werd er de naam : Sint-Pauwel aan toegevoegd.

De kapel was uit 1334, gesticht door Jan van der Hasselt, kastelein van Ruppelmonde.

Reeds in 1343 is er een vermelding nopens het herbergen van "aerme personen", dezen dienden duchtig te bidden voor hun weldoeners "om de minne van Gode".

De schepenen van de Keure waren óók hier beheerders, gelijk in vele andere godshuizen, bijgestaan door voogden voor het dagelijks bestuur. Het asiel lag in de Hoogstraat, komende vanuit het stadscentrum, op de linkerkant dicht tegen de Waelpoort, waar zich nu de garage Regniers bevindt. Dit gedeelte draagt nu de naam van Brugsepoortstraat.

Er waren acht huisjes voor vrouwen, pelgrims werden hier ook aanvaard. De oude vrouwen kregen : brood, boter, bier, wijn en geld, ze hielden zich onledig met spinnen.

Naar Alfons van Werveke bestond het godshuis uit de volgende gebouwen :

- De kapel gelegen langs de Brugsepoortstraat.
- Een kamer met twaalf bedden voor de pelgrims.
- De keuken met een turfvuur waaraan de proveniersters (de oude vrouwen) en de pelgrims zich konden warmen.
- Het turfhuis.
- De Herenkamer, waar de voogden zitting hielden - dikwijls bij goed eetmaal en wijn of bier en beiden.
- De gemeenschappelijke verblijf- en werkplaats voor de proveniersters.
- De kamer van dezen.
- De moestuin of lochting.

Op het dak van de kapel stond een houten torentje met een uurwerk dat zelden de juiste tijd aangaf. Reeds ten tijde van Justus Billiet (politieemester in de tweede helft van de zeventiende eeuw te Gent) werd daarom het ganse godshuis "de Leugemiete" - leugenaarster - geheten.

In 1844 werden het torentje en de klok - er is geen spraak van het uurwerk - geschonken aan het klooster der Theresianen, het was tevens het jaar van de afschaffing van het hospies. De acht proveniersters verhuisden naar het Sint-Jacobsgodshuis, Nieuwland te Gent.

In dat zelfde jaar werden, door het bestuur der godshuizen, de gebouwen

verkocht aan : K. van der Haeghen-Delbecq, om er een brouwerij op te richten. Reeds vanaf 1826 was de kapel voor de godsdienst gesloten. Het laatste deel van het godshuis verdween in 1910.

In het begin van het jaar 1846 ontdekte Felix de Vigne, in de kapel, de gekende muurschildering der gilden en neringen in volle wapenuitrusting. Een kopie ervan bevindt zich in het Bijlokemuseum en het stadhuis. Het was een schilderij in olieverf, vele jaren met een laag kalk bedekt. Het stamt uit de eerste helft van de veertiende eeuw. Het origineel bestaat niet meer, het werd, spijtig, vernield met de afbraak van de gebouwen. Baron J. Bethune maakte er in 1861, met zijn leerlingen, een calque van.

De krijgslieden van de Gentse militie zijn, waarschijnlijk, afbeeldingen van het Gentse leger dat onder de Gentse kapitein Willem Wenemaere, een ware reus, in 1325 naar Deinze trok om er slag te leveren aan de Rekelingenbrug aldaar.

Het ging hier tegen de Bruggelingen onder Robrecht van Kassel, die aanspraak maakte op de titel van graaf van Vlaanderen en Lodewijk II van Nevers wilde afzetten, wat hem niet lukte. De Gentenaars waren Lodewijk gezind, die een zeer trouwe vazal van Frankrijk was.

Willem Wenemaere sneuvelde in de slag en de legende leert ons, dat zijn lijf, op de rug van een paard gebonden, door het dier naar het kasteel van Ooidonk werd gebracht, dat als hoofdkwartier diende voor de Gentenaars. Mogelijks hadden de mannen, vóór hun vertrek naar Deinze, in de kapel de goddelijke zegen gekregen.

Wel staat in ieder geval vast dat de afgebeelde krijgslieden, voor zover hen bedoeld werden, de stad verlieten langs de Waalpoort, dicht tegen het hopsies.

Uittreksel uit de noten van hoofdstuk XVII van het manuscript der historische roman "De duizend Gentenaars" door ondergetekende.

2) Borstbeelden St-Niklaaskerk.

Oorspronkelijk waren er zestien, twaalf rond de vieringstoren en één op ieder van de vier flankeer- of traptorentjes, deze laatste beelden zijn verdwenen, er blijven nog twaalf op de grote toren.

Wie of wat ze voorstellen is niet gekend, ze zijn omtrent 1.50 m hoog en circa 0.70 m breed. Waren het schepenen of edelen uit die tijd of engelen? Mogelijk. De borstbeelden stammen uit 1405. De tweede hertog van Bourgondië in onze streken : Jan zonder Vrees werd in 1405 te Gent, als graaf van Vlaanderen, ingehuldigd. Het is bijna zeker dat ter gelegenheid daarvan de beelden werden aangebracht.

Uit hun houding blijkt dat ze de handen gevouwen hebben, het is mogelijk dat ertussen een toorts of een stok met vlag of banier werd gestoken met het wapen van Gent, Vlaanderen, van de hertog en anderen, ter gelegenheid van die inhuldiging of Blijde Intrede. Nu, met de herstelling, zijn de borst-

beelden hernieuwd; één uit 1405, in witte zandsteen, bevindt zich binnenin de kerk.

Vraag van de Heer **R. Brullez**.

1) Sinksen Tongen. Dit was een langwerpige gebak met sterke anijsmaak in de vorm van een tong; ter herinnering aan de vurige tongen die op Pinksteren over de Apostelen neerdwarrelden. Was hier in gebruik te Gent.

Wie bakte deze tongen en waar kon men ze bekomen?

Zijn zij nog in gebruik?

2) WITGAT. Is dit een beluik, een wijk, of wat? Waar bevond het zich? Er werd reeds geopperd dat dit in de omgeving van de Keizerpoort kon zijn. Kan iemand dit bevestigen?

LEZERS SCHRIJVEN ONS

Van de Heer **Richard Caese** ontvingen wij het volgend schrijven :

De Heer "Gwijde van Gent" raakt in zijn schrijven over de spelling van de Gentse klanken, een naar mijn mening moeilijke materie aan.

Een idioom in spellingstekens omzetten is niet gemakkelijk. Alleen de fonetische transcriptie is in staat bij benadering de fijne schakeringen van de uitspraak weer te geven. Maar wie kan dat lezen? Wanneer men tracht een dialect met de conventionele spellingstekens weer te geven zullen lichtjes verschillende klanken onvermijdelijk met dezelfde tekens geschreven worden. Als ik aan mijn eigen reactie denk bij het lezen van beide interpretaties van klanken in spellingstekens bij de Heren R. Coppejans en "Gwijde van Gent" (G.T. 1984 nr 1 en 1985 nr 1 Lezers schrijven ons), dan meen ik dat diegene die dat uniform wil maken aan een zware karwei zal beginnen. Vergelijken we maar het resultaat wanneer 3 Gentenaars eenzelfde tekst in -volgens hen - zuiver Gents neerpennen.

---

* Groeperingen uit Belgisch Limburg - uit het Brusselse en uit Nederland, komen het boekenfonds van het Documentatiecentrum raadplegen.

Ik hoop dat beide Heren het mij niet ten kwade zullen duiden dat ik, als rasechte GENTENIRE, geboren op de BLOMEKESWIJK en getogen op de BRUGSE PUURTE, NE KIER MIJN SPIJLLINGE GEVE VAN DA VERTELSELKE.

Veur den orlog van viertiene, weundege kik in de Galgabirge op de Meulestesestienwig, zust verbij het Stijnkkot. Iedere ovend oast nie te kewd was, zote me plat op ons gat op den trottoir (of : het plankier) naor vertelselkes te luisteren.

Prost, ne goeie giestegaord gaf op zekere kier 't zijne.

“Klein Tuurke kwam al tsiepend bij zijn moeder binne geluupe en al snik-kend zegt hij : Ma die jongens uit de Moeitewird zeggen da'k 'n woater-huufd hèn. Ta, ta, ta zij zijn moeder geluuf ta toch nie, schieter uit mee te tsiepen en luup bij “Boerke” veur mij en breng 'n schole petoaters mee, get hier nen alven baord, en verliest den overschot nie.

Klein Tuurke was al an de deure oast hij hem ommekierdege veur te vraoge Ma waor moe 'k z'in doen? Doesse in hu mutse manneke.”

Als ik Gents tracht te schrijven zoek ik steeds naar een klank in het A.N. analoog - naar mijn gevoelen althans - aan de Gentse uitspraak. Waar de Heer "G.v.G" de "ai"-klank hoort in sommige woorden is voor mij een raadsel (ik denk hierbij aan militair). Ik hoor ook geen "i"-klank in de Gentse uitspraak van "vader".

Ik hoor eveneens geen overeenkomst in klank tussen "petoitors" en "boird" bij auditief vergelijken met het Frans soif, soigné b.v.

Een Gentenaar zegt nooit "dak ik" maar steeds "da kik" zoals "bente kik", veelal wordt het dan nog afgekort en wordt het "da'k" (da'k da nie 'n wéte zulle).

Wellicht krijgen we nog andere visies want "Ne Gentenire die zijn taole klapt kan ezu altijd iets bijliere".

Tot zover de Heer Caese.

Wij denken dat het voor de meesten nu wel duidelijk zal zijn dat er geen fonetisch Gents bestaat. Sommige theoretici beweren van wel, maar daar bewijzen ze enkel mee dat ze geen verstand hebben van Gents en zich zelfs niet bewust zijn van de ongelooflijk rijke nuances die de Gentse klanken karakteriseren.

Fonetisch Gents zou betekenen dat mensen van Kortrijk, Brugge, Tienen, Hasselt, Antwerpen, enz. die het lezen, het ook correct zouden kunnen uitspreken, iets wat TOTAAL onmogelijk is.

Voor de Gentenaar zelf stelt dit natuurlijk geen enkel probleem; hij weet precies hoe bepaalde conventionele tekens moeten uitgesproken worden. Of men nu schrijft : "stroate, straote, straôte of stroite", dat maakt voor hem geen verschil, hij weet wel hoe het woord "straat" in het Gents uitgesproken wordt.

Aangezien een voortzetting van dit debat uiteraard steriel zou blijven sluiten wij het hier af.

“Klein Tuûrke ès neû al drij kiere e schole petaôtters weest gaôn haôle in zijn mutse in we zijn e beetse benijjt, aôst'ij da blijf vuürt doen, da zijn mutse te vele zoe uitrekke in over zijn ûre zoe valle.”

H.C.

BIBLIOGRAFIE

Einde verleden jaar verscheen een boek van Jean-Paul Marchal met als titel “Gent '40-'45”.

Wij nemen aan dat wij de auteur niet moeten voorstellen aan onze lezers. Van hem is immers het welgekende, in 1980 verschenen, boek “De Bevrijding van Gent”.

De Heer Marchal, gefascineerd door de bevrijding van onze stad op 6 september 1944, heeft zich volledig op dit onderwerp geworpen, heeft jaren lang opzoekingen verricht om te achterhalen hoe het allemaal precies gegaan is en heeft vooral de grote verdienste gehad om zijn bevindingen te boek te stellen.

Het nu verschenen “Gent '40-'45” is te beschouwen als een aangevulde uitgave van “De Bevrijding van Gent”.

In dit boek vallen 3 delen te onderscheiden : de Bezetting, de Bevrijding en de Dolle Dagen.

De bevrijding vormt de hoofdbrok met 144 bladzijden. De bezetting beschrijft op 33 blz. onderwerpen zoals de rantsoenering, de jodenvervolgving, de Vlaamse Wacht, de aanslag in de Papegaaistraat. De Dolle Dagen heeft het o.m. over de luchtaanval op het vliegveld van St-Denijs-Westrem. In totaal telt het boek 179 pagina's, maar wij voegen er onmiddellijk aan toe : van groot formaat (21 x 29,5 cm).

Het bevat - en dat bepaalt voor een groot deel zijn waarde - 258 foto's. De technische kwaliteit van veel van deze foto's is niet zo goed en sommigen zijn zelfs aan de limiet van het publiceerbare. Daar kan men dus kritiek op hebben, maar... men mag daarbij niet vergeten dat vele van die foto's genomen werden door amateurs in moeilijke omstandigheden. Men was dus geplaagd voor de keuze : deze foto of niets. Wegens hun documentaire en historische waarde heeft men dan maar geopteerd voor de opname in het boek. Zij moeten dus in dit perspectief bekeken worden. Het boek kan men zich aanschaffen bij de Drukkerij-Uitgeverij J. Verbeke - Lijnmolen-

straat 34-36 te 9110 St-Amandsberg. Prijs : 980 fr.

H.C.

Een Gentenaar in Parijs

Na de publicatie van een reeks van informatieve wandelingen over Gent heeft Karel HAERENS zich thans gewaagd op het pad van de zedige ontucht en via een bundel korte novellen het Parijse nacht- en dagleven geschetst en zijn toevallige? ontmoetingen met galante vrouwtjes in woord en beeld grappig verteld.

Zijn 'lochte' Gentenaar is een man die het zwakke geslacht niet schuwt en al zijn avonturen met glans weet te beëindigen.

Een geheel dat men al monkelend leest en nooit de grenzen van de hoffelijkheid overschrijdt.

Te bekomen bij de auteur (tel. 091/2319.37) tegen een schappelijke prijs.

R.V.

Een oude geschiedenis

De viering van de vijf en twintigjarige aanwezigheid van de *Sint-Rochusgilde* in de voormalige Sint-Pietersabdij heeft het comité aangezet, onder de leiding van mevrouw Beatrix Boon-Baillieul, medewerkster bij de Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie, een monografie uit te geven als bijdrage tot de geschiedenis van de kruisboogsport.

De oudste Gentse kruisboogmaatschappij dankt haar ontstaan in 1820 aan de steun van koning Willem I tot de heropleving van het economisch leven, dat na de val van Napoleon een diepte punt had bereikt.

In 1959 mocht de voormalige kruisboogmaatschappij als Gilde worden beschouwd en in 1920 (honderd jaar bestaan) gemachtigd om de titel 'Koninklijke maatschappij' te dragen.

Haar activiteiten en structuur zijn ontleend aan de middeleeuwse beroepskorporaties (reglementen, privileges, patrimonium, patroonheilige).

Tot in de XVe eeuw bestonden er slechts krijgsgilden, die later ontspanningsverenigingen werden en tot aan de Franse revolutie bloeiden.

Dank zij de inzet van het bestuur en het aantal van haar leden heeft de Sint Rochusgilde haar bestaan tot vandaag gered en is van toenmalig reisgezelschap een erkende sport- en kultuurvereniging geworden.

Gesticht in het hart van het Patershol (Rode Koningstraat) verbleef ze als laatste vestigingsplaats vóór de Sint Pietersabdij in de herberg 'Frascati' (Hoogstraat).

Een van haar voornaamste leden was de Gentse beeldhouwer Jan Anteu-
nis, leerling van Geo Verbanck en Felix Metdepenningen.

Dit historisch overzicht wordt gevolgd door de onthulling van haar rijk ver-
leden en door de glansrijke lijst der sportprestaties.

Te bekomen bij O. PEETERS (Bromeliastraat 22 - tel. 091/2816.28) tegen
de prijs van 400 Fr.

Een verrijkend boek.

R.V.

In de reeks van brochures gewijd aan de Dominicanengeschiedenis ver-
scheen onlangs "Het Groot Begijnhof Sint-Elisabeth" van de hand van Pa-
ter Jordanus Piet De Pue.

Deze brochure kost 178 fr. en kan bekomen worden door overschrijving
van dit bedrag op de PCR van de Paters, Nr. 000-0141623-03.

Men kan ze zich ook aanschaffen in de Sacristie van de Dominicanenkerk in
de Holstraat en op ons Documentatiecentrum.
